דֶער יוֹרֵד

אֵיינֶע וואוּנְדֶערלִיכֶע גֶשִׁיכְטֶע וָואס עֶס הָאט גֶטְרָאפֶן מִיט אֵיינֶם ר׳ צָדוק פון נִיקֶעלְסְבּוּרְג. עֶס אִיז זִיךְ פוּן דֶער מַעֲשֶׂה אַרָאפ צוּ נֶעמֶן אַמוּסַר הַשֵּׂכֶל אַז דֶר מֶענְשׁ זָאל נִיט טָאן קֵיין פַאלְשׁ. אוּנ אִין דֶר גְרֶעסְטֶע נויט. זָאל מֶען זִיךְ הִיטֶן פוּן בֶּעטֶל בְּרויט. אוּנ אוֹיף אֵייבִּיג אִיז יֶענֶר פַר פְלוּכְט. דֶר וָואס הָט נָאר אֵיין מָאל פַר זוּכְט. וִיקוּיַם בָּנוּ אַל תְּבִיאֵנוּ לֹא לִידֵי מַתְּנַת בָּשָׂר וָדָם:

נעתק ונאסף ע״י י׳ שפירא

וואַרשא

Деръ Іордъ
н. е. Оскудѣвшій
ВАРШАВА
въ Типографіи И. Лебенсона
1855.

אייזיק-מאיר דיק
קורס מ״ו
פרופ׳ רושקיס
החוג לספרות עברית

אייזיק מאיר דיק

היורד מנכסיו

סיפור מופלא אודות מה שקרה עם פלוני ר׳ צדוק מניקלסבורג. ממעשה זה מן הראוי להפיק מוסר־השכל, שאל לו לבן־אדם לנהוג במירמה. אפילו במצוקה גדולה ביותר עליו להישמר מלחם־נדבות. לעולמי עולמים יהא מקולל האיש שינסה דרך נלוזה זו, ולו רק פעם אחת. ויקויים בנו: אל תביאנו לא לידי מתנת בשר ודם.

נעתק ונאסף ע״י י. שפירא*
ורשה
בבית־הדפוס של י. לבנזון, 1855.

1 **ויהי בניקלסבורג העיר.**** לפנים גר שם סוחר בדים ושמו ר׳ צדוק פִיקאנְטֶה. והיה האיש בעל־פרנסה אמיד, אף נחשב כקצין ומכובד בעירו.

2 **ויעש לו שם.** הוא נתפרסם בעירו בנדבות שנידב ובמעשי צדקה שעשה. שום עלייה בבית־הכנסת לא היתה יקרה מדי בעיניו. יתר על כן, הוא נודע כמהדר במצוות גדול. פעם הוא אפילו שילם מאה טאלר תמורת אתרוג אחד. לילדיו הוא שכר את מיטב המלמדים. הוא גם קיים לומדים עניים, שישבו סמוכים על שולחנו. וכמוהו גם נהגה רעייתו. אף היא היתה בן־אדם יקר ואשת־חיל גדולה. היא גם היתה יפת־תואר. ולא עוד אלא שהיתה האישה חכמה מֵאִישָׁהּ, ואף היטיבה ממנו להבין בעסק.

3 **אך לא לעולם חוסן.** האושר לא תמיד נשאר נאמן לאדם. הכול מוכרח כנראה להשתנות בעולם. וכך גם אירע לר׳ צדוק פיקאנטה. והנה קרה פעם בליל־הסדר הראשון כאשר בעיר פרצה שריפה. בתים רבים נשרפו, וביניהם – גם

* י. שפירא׳ הוא אחד מן הפסבדונימים הרבים של אייזיק מאיר דיק.

** כל פיסקה בספר קטן זה פותחת במשפט בעברית, כנהוג בכמה ז׳אנרים בספרות יידיש עד לתקופה זו. כל המשפטים האלה מועתקים ומודגשים כלשונם.

אייזיק־מאיר דיק

דער יורד *

אַ װוּנדערלעכע געשיכטע, װאָס עס האָט געטראָפֿן מיט אײנעם ר׳ צדוק פֿון ניקעלסבורג. עס איז זיך פֿון דער מעשׂה אַראָפּצונעמען אַ מוסר־השׂכל, אַז דער מענטש זאָל ניט טאָן קײן פֿאַלשס און אין דער גרעסטער נויט זאָל מען זיך היטן פֿון בעטלברויט. און אויף אײביק איז יענער פֿאַרפֿלוכט, דער װאָס האָט נאָר אײן מאָל פֿאַרזוכט. ויקוים בנו: אַל תּבֿיאנו לא לידי מתּנת בשׂר ודם.

נעתּק ונאסף ע״י י. שפּירא**
[װאַרשע
אין י. לעבענזאָהנס טיפּאָגראַפֿיע, 1855].

1 **וַיְהִי**, און עס װאַר אין דער שטאָט ניקעלסבורג, האָט געװױנט אַ מאָל אַ געװאַנט־קרעמער. ער האָט געהײסן ר׳ צדוק פּיקאַנטע. ער איז געװען אַ גרױסער בעל־פּרנסה און ער װאַר אין דער שטאָט גערעכנט פֿאַר אַ גרױסן קצין.

2 **וַיַּעַשׂ לו שם.** אויך האָט ער זיך געמאַכט אַ גרױסן נאָמען אין דער שטאָט מיט זײַנע נדבֿות און צדקות. עס איז אים אין דער שול קײן מאָל אײן עליה פֿאַר אים צו טײַער געװען. ער איז נאָך דערצו געװען אַ גרױסער מהדר במצוות. ער האָט אַ מאָל באַצאָלט פֿאַר אַן אתרוג הונדערט טאָלער. פֿאַר זײַנע קינדער האָט ער אַלע מאָל געדונגען די בעסטע מלמדים, און האָט אויך מחזיק געװען אויף זײַן טיש אָרעמע לומדים. און װי ער איז געװען, אַזוי איז אויך געװען זײַן װײַב, זײער אַ טײַערעס מענטש און אַ גרױסע אשת־חיל און דערצו אויך זײער שײן. זי איז געװען אויך פֿיל קליגער פֿאַר אים און האָט פֿאַרשטאַנען דעם געשעפֿט פֿיל בעסער אַלס ער.

3 **אך לא לעולם חוסן.** אָבער דער גליק בלײַבט ניט אויף אײביק טרײַ דעם מענטשן. אין דער װעלט מוז זיך אַלץ אומדרײען. אַזוי איז דאָ אויך געװען מיט דעם ר׳ צדוק פּיקאַנטע. דען אײן מאָל צום ערשטן סדר איז געװאָרן זײער אַ גרױסע שׂרפֿה. און עס זענען פֿאַרברענט געװאָרן זײער פֿיל הײַזער. און אויך די

* דאָס קלײנע מעשׂה־ביכל (ס״ה 24 זײַטלעך) װערט דאָ איבערגעדרוקט געטרײַ, אָבער אין דעם מאָדערנעם אויסלײג. איבעריקע װערטער װערן באַצײכנט צװישן קײַלעכדיקע קלאַמערן. הוספֿות װערן געגעבן אין גראָדעקיקע קלאַמערן.

** י. שפּירא איז אײנער פֿון אײַזיק־מאיר דיקס היפּש ביסל פּסעװדאָנימען.

(1)

בית־המסחר של ר׳ צדוק על סחורתו. וכן נשרף ביתו עם כל משק הבית, וכלו באש כלי הכסף ומירב התכשיטים וכן ניירות בעלות. אין כלל לתאר ולשער את גודל הנזק שפקד אותו.

4 **ויהי להם ימי החג לאבל.** יום טוב הפך ליום יגון ודמעות. שניהם, הוא ואשתו, לא ידעו אנה לפנות. ידידים טובים אמנם עזרו להם כה וכה, אך לא היה לאל ידם לחזור ולהקים את העסק שלהם עתה כאז.

5 **לא ארכו הימים.** ומקץ זמן לא רב נאלצו המסכנים לפנות את המקום, כדי להקים לעצמם חנות קטנה לממכר סדקית. ויחיו חיי צער, בדוחק ובעוני רב. פני־העיר וחשוביה נכמרו רחמיהם על ר׳ צדוק. אף־על־פי־כן הם לא ידעו כיצד אפשר לעזור לו. הם ביקשו לעשותו ׳נאמן׳, כלומר ממונה על קופת העיר. אלא שנשיא העיר התנגד, מפני שר׳ צדוק היה עמוס חובות רבים. על־פי החוקים אסור היה להפקיד את כספו של הציבור בידי איש, שנכשל פעם בפשיטת רגל.

6 **ויהי כאשר קצרה נפשם בעמל האיש ההוא.** ופני־העיר לא יכלו עוד לשאת את צערו של הגביר שנתרושש, מאחר שראו כיצד הוא מוסיף לרדת מנכסיו והעוני מביאו מדחי לדחי.

7 **ויוועצו יחדיו.** וכך החליטו: ייכתב מכתב, שעליו יחתמו כל פני־העיר וגדוליה, לרבות רב העיר, שבו ייאמר, שר׳ צדוק הוא אדם מכובד, תם וישר וירא אלוהים באמת. על כן מן הראוי לתמוך בו ולעזור לו בכל עיר ועיר. את המכתב צריך לתת בידי ר׳ צדוק, ועליו לצאת עם כתב ההמלצה באמתחתו אל העולם הגדול. באשר ידוע ידעו, שמכתב החתום בידי פני־העיר וחשוביה, ואף בידי הרב, יהיה מקובל מאוד ונכבד בעולם, והוא בוודאי יצליח לאסוף כסף רב.

8 **ויעשו כאשר יעצו.** הם כתבו את המכתב, חתמו עליו והחתימו את כל נכבדי העיר. ולא חסרה אלא חתימתו של הרב ותו לא.

9 **בימים ההם** ובזמן הזה כיהן בניקלסבורג הרב הגדול ר׳ שְׁמֶלְקֶה. והאיש היה למדן גדול, ולא היה איש בדורו שישווה לו. וכגודל למדנותו גודל חסידותו וחוכמתו בענייני העולם הזה. עצתו ודברו יקרים היו ביותר הן בעיני היהודים והן בעיני הנוצרים. בעולם החשיבוהו כאדם קדוש. בכל ימי חייו הוא לא צרף הסכמתו להוצאת ספר כלשהו וגם לא העניק כתב המלצה לאיש, שירד מנכסיו ונסע הלוך וסבוב בעולם לקבץ נדבות, כפי שלפנים נהוג היה באופנה אצלנו היהודים.

10 **ולכן לא אבה לחתום.** גם הפעם לא רָצה ר׳ שמלקה לחתום על המכתב. והדבר חרה ביותר לפני־העיר והם פנו אליו ואמרו: ׳רבי, אינך יכול להשוות איש זה אל יתר הקבצנים המשוטטים. הרי אתה מכיר אותו כאיש תם וישר וירא־אלוהים. עירנו זכתה לקבל מידו טובות־הנאה לרוב. ומאחר שאנו יודעים באיזו מידה חתימתך דווקא תסייע בידו בעולם, הרי הפעם עליך להעביר על מידתך ולחתום על המכתב הזה׳.

11 **ולא אבה הרב.** והרב בכל זאת סרב לחתום עד אשר ר׳ צדוק בעצמו בא והופיע לפניו. הוא ואישתו בכו לעיניו בכי מר והתחננו לפניו וביקשו רחמים. שמא יואיל ויחוס עליהם ועל ילדיהם הקטנים ויתן את חתימתו על המכתב.

12 **ויהמו מעיו עליהם.** נכמרו רחמיו עליהם. לא יכול היה לעמוד בפני ר׳ צדוק ורעייתו העומדים לפניו ומתייפחים. הוא חתם על המכתב וגם הוסיף ואמר להם: ׳שמע נא, ר׳ צדוק יקירי, אין אני עושה לך טובה בחתימתי. אמנם אפילו נכון, שתוכל לאסוף ממון רב, אבל עדיין לא ראיתי בעיני, שמי שניסה פעם לקבץ את לחמו על יד גם הצליח להיחלץ מזה. קראתי פעם, שאם רוצים לגרש עכברים מן הבית, צריך לתפוס אחדים מהם, לסגור אותם ביחד בכלוב ברזל ולהרעיב אותם במידה כזאת, עד שיחלו לטרוף זה את זה. ואחר־כך - כאשר ישחררו את האחרון בחיים, הוא לא יזין את עצמו אלא בבשר עכברים. כך קורה גם לבן־אדם, המנסה רק פעם אחת לטעום מלחם שקיבץ על יד; הוא כבר לא יבקש פרנסה אחרת. שום עסק בעולם לא יהיה לפי טעמו - אלא רק הקבצנות. עצתי היא לחכות ולהחזיק מעמד ולעבור את שעת המצוקה. הן הכול חולף ומשתנה במרוצת הזמן׳. אבל מה יועילו דברי החכם? ר׳ צדוק נטל את המכתב ונפרד בשלום מן הרב. מקץ ימים אחדים הוא יצא לדרך.

קראָם מיט די סחורה פֿון דעם ר׳ צדוק. און אויך זײַן שטוב מיט גאָר די ווירטשאַפֿט, זילבערנע געפֿעס, און זייער פֿיל צירונג און אויך זייער פֿיל פּאַפּירן אויף הערשאַפֿטן. זײַן שאָדן וואַר גרויס, גאָר אומבאַשרײַבלעך.

4 **ויהי להם ימי החג לאבֿל.** דער יום־טובֿ וואַר בײַ זיי צום טרויער און צום געוויין. ער און זײַן פֿרוי האָבן גאָר ניט געוווּסט וווּהין מען זאָל זיך קערן און ווענדן. גוטע פֿרײַנד האָבן זיי אַפֿילו אַ ביסל אונטערגעהאָלפֿן, אָבער עס איז שוין זיי ניט מעגלעך געווען דעם געשעפֿט ווידער הערצושטעלן אַזוי ווי פֿריִער.

5 **לא ארכו הימים.** עס געוווּרט ניט לאַנג און זיי האָבן נעבעך דעם פּלאַץ געמוזט פֿאַרקויפֿן אום צו מאַכן אַ קליין קרעמל פֿון גלאַגעוואַר סחורה. (ויחיו חיי צער) - און האָבן געלעבט זייער אָרעם. די גרעסטע לײַט פֿון שטאָט האָבן מיט דעם ר׳ צדוק זייער רחמנות געהאַט. אָבער דאָך האָבן זיי ניט געוווּסט מיט וואָס מען זאָל אים קענען העלפֿן. זיי וואָלטן אים מאַכן פֿאַר אַ נאמן אין דער שטאָט. אָבער דער פּרעזידענט פֿון די שטאָט האָט עס ניט צוגעלאָזן, ווײַל דער ר׳ צדוק איז געווען אַ גרויסער בעל־חובֿ, און די געזעצע איז, אַז מען זאָל ניט אָנטרויען קהלס געלט אַזוי אַ מענטשן, ווער עס האָט שוין אַ מאָל באַנקראָטירט.

6 **ויהי כאשר קצרה נפשם בעמל האיש ההוא.** און עס וואַר, אַז די גרויסע לײַט פֿון שטאָט האָבן ניט געקענט מער דערטראָגן דעם צער פֿון דיזעם געפֿאַלענעם עושר, דען וואָס אַ טאָג איז ער געוואָרן אָרעמער און אָרעמער.

7 **וַיִּוָעֲצוּ יחדיו.** איז בײַ זיי געבליבן, אַז מען זאָל מאַכן אַ כּתבֿ און אַלע גרויסע לײַט און דער רבֿ זאָלן זיך אונטערחתמענען, אַז דער ר׳ צדוק איז אַן אָדם חשובֿ און אַ ירא־אלוהים באמת. בכן זאָל מען זען אים אונטערצוהעלפֿן בכל עיר ועיר. דעם כּתבֿ זאָל מען געבן דעם ר׳ צדוק און ער זאָל מיט אים אַרומפֿאָרן אין דער וועלט. דען זיי האָבן קלאָר געוווּסט, אַז אַזוי אַ כּתבֿ, וואָס עס וועלן זײַן אויף אים געחתמעט די גרויסע לײַט פֿון ניקעלסבורג און דער רבֿ, וועט אין דער וועלט זייער וויכטיק זײַן און ער וועט בוודאי מאַכן אַ סך געלט.

8 **ויעשו כאשר יעצו.** און זיי האָבן אַזוי געטאָן ווי זיי האָבן זיך מייעץ געווען. זיי האָבן אָפּגעשריבן דעם כּתבֿ און האָבן זיך אונטערגעשריבן. עס האָט מער ניט געפֿעלט נאָר דעם רבֿס חתימה און ווײַטער ניט.

9 **בימים ההם.** אין דיזע צײַטן איז געווען אַ רבֿ אין ניקעלסבורג דער גרויסער ר׳ שמעלקע. דיזער מאַן וואַר אַ גרויסער למדן, וואָס האָט ניט געהאַט זײַן גלײַכן אין זײַן דור. און ווי זײַנע לומדות איז געווען גרויס, אַזוי איז געווען גרויס אויך זײַנע חסידות און זײַן חכמה אין וועלטזאַכן. און זײַן עצה און זײַן וואָרט איז געווען זייער טײַער און וויכטיק, אַזוי בײַ ייִדן און אַזוי בײַ קריסטן. און ער וואַר געאַכטעט אין דער וועלט ווי אַ געטלעכער מאַן. צײַט זײַן לעבן האָט ער ניט געגעבן קיין הסכּמה אויף אַ ספֿר און קיין מאָל האָט ער ניט געגעבן אַ כּתבֿ אַ געפֿאַלענעם מענטשן, וואָס פֿאָרט אַרום אין דער וועלט צו קלײַבן נדבֿות, ווי פֿאַר צײַטן פֿלעגט זײַן די מאָדע בײַ אונדז ייִדן.

10 **ולכן לא אבה לחתום.** און דאַהער האָט דער ר׳ שמעלקע ניט געוואָלט זיך חתמענען אויך אויף דיזן כּתבֿ. האָט עס די שטאָטלײַט זייער פֿאַרדראָסן אויף אים און האָבן אים געזאָגט: ׳רבי, איר קענט דיזן מענטשן ניט גלײַכן מיט אַנדערע שלעפּערס. איר קענט דאָך אים, אַז ער איז אַן איש־ישר וירא־אלהים. אונדזער שטאָט האָט פֿון אים זייער פֿיל מקבל טובֿה געווען. און ווײַל מיר ווייסן ווי פֿיל אײַער חתימה וועט אים אין דער וועלט העלפֿן, זענט איר מחויבֿ מעבֿיר צו זײַן אויף אײַער מידה און מוזט זיך אונטערחתמענען אויף דעם כּתבֿ׳.

11 **ולא אבה הרב.** און דער רבֿ האָט דאָך ניט געוואָלט זיך חתמענען ביז וואַנען עס איז צו אים געקומען דער ר׳ צדוק אַליין און זײַן ווײַב און האָבן פֿאַר אים ביטערלעך געוויינט, און האָבן אים געבעטן רחמים, אַז ער זאָל זיך איבער זיי מרחם זײַן און אויף זייערע קליינע קינדער און זאָל אונטערשרײַבן דעם כּתבֿ.

12 **ויהמו מעיו עליהם.** און ער האָט זיך איבער זיי דערבאַרעמט. ער האָט ניט געקענט אויסהאַלטן, אַז דער ר׳ צדוק און זײַן ווײַב זאָלן פֿאַר אים שטיין און וויינען. ער האָט דעם כּתבֿ אונטערגעשריבן און האָט זיי אויך געזאָגט: ׳הערט, מײַן טײַערער ר׳ צדוק, איך טו אײַך דערמיט גאָר קיין טובֿה. עס איז אַפֿילו אמת, אַז איר וועט מאַכן אַ פֿולע געלט. אָבער נאָך האָב איך ניט געזען וועלכער עס האָט דעם בעטלברויט פֿאַרזוכט, אַז ער זאָל זיך דערפֿון קענען אָפּרײַסן. איך האָב געלעזן, אַז מען וויל מײַז פֿאַרטרײַבן פֿון אַ שטוב, זאָל מען כאַפּן עטלעכע מײַז און מען זאָל [זיי] אײַנשפּאַרן אין אַן אײַזערנע קלעטקע, און מען זאָל זיי אַזוי לאַנג [לאָזן] הונגערן, ביז איינע עסט אויף די אַנדערע. און דערנאָך, אַז מען לאָזט אַוועק די לעצטע, עסט זי קיין אַנדער זאַך, נאָר ווי מײַז. דאָס זעלבע איז מיט דעם מענטש, וועלכער נאָר איין מאָל דאָס בעטלברויט פֿאַרזוכט האָט - ער וועט שוין ניט זוכן קיין אַנדערע פּרנסה. עס וועט אים ניט שמעקן קיין געשעפֿט אין דער וועלט, נאָר בעטלען. מײַן עצה וואָלט געווען בעסער די שלעכטע צײַט איבערצוּוואַרטן. מיט דער צײַט ענדערט זיך אַלץ׳. אָבער וואָס העלפֿט עס? דער ר׳ צדוק האָט דעם כּתבֿ צוגענומען און האָט זיך אָפּגעזעגנט מיט דעם רבֿ, און איז אין אַ פּאָר טעג [אַרום] אַוועקגעפֿאָרן.

13 **ובבל המקומות אשר עבר**, באשר היה ופנה והציג את המכתב החתום על־ידי ר׳ שמלקה, הוא הצליח לאסוף ממון ואף זכה לכבוד רב. העולם לא זכה עד כה לראות אפילו צורת אות מידו של ר׳ שמלקה. מכאן, שלא היה שיעור להערצה שהשפיעו על ר׳ צדוק. בכל מקום ומקום הזמינו אותו והעניקו לו נדבות של שלושים וארבעים טאלר. ולא חלפה שנה תמימה עד אשר הוא אסף באמתחתו כאלפיים טאלר. והיה כבר בדעתו לשוב לביתו. אך מאחר שהוא התרחק מניקלסבורג בכמאה וחמישים מילין בערך, הוא גמר בליבו לעשות את דרכו בחזרה דרך מקומות, שלא היה בהם עדיין, למען שיוכל להוסיף ממון על הממון שצבר. וכך אמנם עשה. ובדרכו לשוב הביתה הוא אסף לאמתחתו סכום כסכום שאסף בדרכו לכאן. והוא סבר, שבשובו הביתה יהיה לאל ידו לפתוח עסק טוב והוא יוכיח, אם ירצה השם, לרב, שאדם שהושיט ידו לנדבות עשוי גם לשוב ולהיות סוחר.

14 **ויהי בהיותו בדרך**. במרחק של חמישים מילין מביתו הוא נפגש באחד הפונדקים עם דרשן פלוני. איש זה היה הרבה יותר פיקח מאשר ירא־אלוהים. הוא כבר שמוע שמע אודות ר׳ צדוק וכתב ההמלצה אשר בידו וקינא בו קינאה רבה. ועתה, לאחר שהוא נפגש עימו כאן וגילגל עימו שיחה על דא ועל הא, ואף שמע מפיו, שהוא נוסע חזרה הביתה ובאמתחתו ממון רב, הוא פנה אל בן־שיחו ואמר: ׳אם זה כבר כך, מכור נא לי את כתב־ההמלצה ואני אשלם לך תמורתו מאה דוקאטים, ואילו אתה תיסע ותשוב בשלום לביתך. מה איכפת לך, אם אני אסע לי מצוייד בכתב זה אל ארצות אחרות ומרוחקות ואזכה להרוויח דבר־מה גם בשבילי? אתה יכול להיות בטוח, שאיש לא ידע דבר וחצי־דבר אודות סחר־מכר זה. ולרב תספר, שהמכתב אבד לך, או אפילו שאתה עדיין מחזיק בו׳.

15 **ויטבו דברי הדרשן**. דבריו של הדרשן מצאו חן בעיני ר׳ צדוק, והוא מכר לו את כתב ההמלצה תמורת ארבע מאות טאלר. יתר על כן, הדרשן ערך סעודה דשנה. שניהם אכלו ושתו והיו שמחים ועליזים. ולמחרת נסע איש איש לדרכו. ר׳ צדוק הביתה ואילו הדרשן הגיע עד לאמסטרדם כשבידו כתב ההמלצה. ואמנם הצליח באמצעותו לעשות כסף טוב. משם הוא פנה ללונדון, ומלונדון הוא נסע לצרפת. ובאשר הגיע והתארח, הוא הצליח לצבור ממון פי עשר מאשר ר׳ צדוק, מפני שהוא היה קבצן מנעוריו והיטיב לדעת את התחבולות כיצד למצוא חן בעיני הבריות. אצל אחדים מכוח החנופה ואצל אחרים – בהצגת פני יראת־שמיים. קל והומר עתה, כאשר הציג את הכתב בחתימתו של הרב ר׳ שמלקה שהיה בידו. והוא גם היה דרשן נאה והיטיב להוכיח בשער. הוא

התהדר, שהחסיד ר׳ שמלקה שלח אותו לשוט בעולם ולהתהלך בו כדי להשפיע עליו מעט יראת־שמיים. ובאשר שם הגיע, הוא ביקש שיקראו לו ר׳ צדוק, המוכיח מניקלסבורג. במשך שנה־שנתיים הוא קיבץ כחמשת אלפים טאלר, אלא שלא זכה להפיק הנאה מכספו זה. לאחר שהגיע לאחת העיירות הקטנות בצרפת, שקוראים לה נומור, הוא חלה לפתע במחלה קשה ובו ביום שבק חיים לכל חי, מבלי שיספיק לומר אפילו וידוי, כי כלל וכלל לא ציפה לכך. מעט היהודים, שגרו בעיירה זו, התעסקו בקבורתו כמנהג ישראל. רב העיירה הספידו. אחרי הקבורה בדקו הרב עם נשיא המקום את עיזבונו. הם עיינו בכתבים שהיו ברשותו ומצאו את המכתב החתום ע״י הרב מניקלסבורג והתברר להם, ששם הנפטר הוא ר׳ צדוק ב״ר אברהם מניקלסבורג.

16 **וימהרו ויכתבו**. והם הזדרזו וכתבו אל ר׳ שמלקה, ואף שלחו לו את כתב ההמלצה והודיעו לו, שר׳ צדוק נפטר בעירם והניח בעיזבונו ממון בסך חמשת אלפים טאלר, ויתר על כן – בגדים ושעון טוב. רצוי שיורשיו יבואו ויטלו את שלהם.

17 **ויהי כבוא המכתב אל העיר ניקלסבורג**. כאשר המכתב הגיע לידי הרב בניקלסבורג, הוא שלח לקרוא לאישתו של ר׳ צדוק וסיפר לה, שבעלה נפטר בעיירה נומור בצרפת, והוא הניח אחריו הון רב. עליה, איפוא, לא להשתהות כלל, אלא לקום ולנסוע לשם יחד עם בנה היחיד בן השש־עשרה ולקבל את ירושתם.

18 **ויתן לה מכתב**. והוא אף נתן בידיה איגרת, עליה הוסיפו את חתימתם כל פני־העיר וחשוביה, וגם הוא עצמו חתם ואישר, שהיא היא אלמנתו של ר׳ צדוק והנער הוא בנו, ועל כן מן הדין למסור לידם את הירושה. נסעה אישתו של ר׳ צדוק לנומור, קיבלה לידה את הירושה בשלמותה וחזרה לניקלסבורג כלעומת שנסעה. שם היא חזרה והקימה בהצלחה רבה את העסק. בינתיים היא התעטפה יגונים והתאבלה שנה תמימה על בעלה, באשר היא אהבה אותו מאוד. ועתה, נשאיר את האלמנה השרוייה בעסקיה ונספר מה קרה לר׳ צדוק בעצמו.

19 **ר׳ צדוק שלנו**, לאחר שעזב את הפונדק, בו הוא לן ונפגש עם הדרשן, זה שהוא מכר לו את כתב ההמלצה, והתרחק בדרך כעשרה מילין, התנפלו עליו שודדים ונטלו ממנו כל מה שהיה בידו. בקושי הוא נמלט מידם בעור שיניו. הוא הסתתר מאחורי סלע לא הרחק מן הדרך, עד אשר עברו בה אנשים, שאספו אותו עימם והביאוהו אל עיירה קטנה. ימים אחדים הוא ישב שם עד אשר קיבץ על יד טאלרים אחדים ויצא לשוטט ברגל, אבל לא לניקלסבורג, מאחר

קומען אַהיים וועט ער מאַכן אַ גוטן געשעפֿט און וועט אם־ירצה־השם דעם רבֿ ווײַזן, אַז עס קען ווערן אַ סוחר אויך פֿון אַ מענטש וואָס האָט שוין געבעטלט.

14 **ויהי בהיותו בדרך**. און עס וואַר אַז ער איז געווען אין וועג אַן ערך פֿון פֿופֿציק מײַלן פֿון דער היים, האָט ער זיך אָנגעטראָפֿן אין אַ קרעטשמע מיט אַ בעל־דרשער. דיזער מאַן וואַר פֿיל קליגער ווי פֿרימער. ער האָט שוין פֿון דעם ר׳ צדוק און זײַן כּתבֿ געהערט און האָט אים זייער מקנא געווען. נאָר יעצט, ווי ער האָט זיך דאָ מיט אים פֿונאַנדערגערעדט און דער ר׳ צדוק האָט אים דערציילט, אַז ער פֿאָרט צוריק אַהיים מיט אַ סך געלט, האָט צו אים געזאָגט דער בעל־דרשער: ׳אַז עס איז יאָ אַזוי, פֿאַרקויפֿט מיר דעם כּתבֿ, איך גיב אײַך פֿאַר אים הונדערט דוקאַטן און פֿאָרט אײַך לשלום אַהיים. וואָס אַרט אײַך? איך וועל מיר פֿאָרן מיט דעם כּתבֿ אין אַנדערע לענדער און וועל עפּעס פֿאַר זיך אויך פֿאַרזאָרגן. איר מעגט זיכער זײַן, אַז קיינער וועט פֿון דעם האַנדל ניט וויסן. און פֿאַר דעם רבֿ זאָלט איר זאָגן, אַז איר האָט דעם כּתבֿ פֿאַרלוירן, אָדער ער איז נאָך בײַ אײַך׳.

15 **ויטבו דברי הדרשן**. און עס זענען געפֿאָלן די רייד פֿון דעם דרשן דעם ר׳ צדוק און ער האָט אים פֿאַרקויפֿט דעם כּתבֿ פֿאַר פֿיר הונדערט טאָלער, און דער בעל־דרשער האָט נאָך דערצו געמאַכט אַ שאַרפֿע סעודה. זיי האָבן געגעסן און האָבן געטרונקען און זענען ביידע פֿריילעך געווען. און אויף מאָרגן זענען זיי זיך פֿונאַנדערגעפֿאָרן. דער ר׳ צדוק איז געפֿאָרן אַהיים און דער בעל־דרשער האָט פֿאַררײַזט קיין אַמסטערדאַם מיט דעם כּתבֿ און האָט דאָרטן געמאַכט גאָר די געלט. און פֿון דאָרטן איז ער אַוועק קיין לאָנדאָן און פֿון לאָנדאָן איז ער געפֿאָרן קיין פֿראַנקרײַך. און ווו ער איז נאָר געקומען האָט ער מאסף געווען צען מאָל מער ווי דער ר׳ צדוק, דען ער איז געווען אַ בעטלער פֿון זײַן יוגנט אָן און ער האָט פֿאַרשטאַנען דעם קונץ ווי זיך בײַ יעדערן געפֿעליק צו מאַכן, אַ מאָל מיט חניפֿה און אַ מאָל מיט אַ יראת־שמיים־פּנימל. ובפֿרט אַצינד, ווי ער האָט דאָ געהאַט דעם כּתבֿ פֿון דעם רבֿ ר׳ שמעלקע. אויך איז ער געווען זייער אַ שיינער דרשן און אַ גוטער מוכיח. ער האָט זיך באַרימט, אַז דער חסיד ר׳ שמעלקע האָט אים געשיקט די וועלט אַ ביסל פֿרימער צו מאַכן. אום און אום, ווו ער איז נאָר געקומען, האָט ער זיך געלאָזט רופֿן ר׳ צדוק דער מוכיח פֿון ניקעלסבורג. און האָט אין אַ צײַט פֿון אַ יאָר צוויי צוזאַמענגעמאַכט אַ טאָלער פֿינף טויזנט, אָבער ער האָט ניט זוכה געווען, אַז ער זאָל פֿון זיי אַ הנאה האָבן. דען ווי ער איז געקומען אין אַ קליין שטעטל אין פֿראַנקרײַך, וואָס מען רופֿט זי נאָמור, איז ער דאָרטן פּלוצלינג זייער קראַנק געוואָרן און איז אין דעם זעלבן טאָג געשטאָרבן אָן ווידוי, דען ער האָט זיך גאָר ניט גערייכט דערויף. די ביסל ייִדן, וואָס האָבן דאָרטן געוווינט, האָבן זיך אַרום אים מתעסק געווען ווי עס איז דער מנהג־ ישראל. דער רבֿ פֿון דעם שטעטל האָט אים מספּיד געווען, און נאָך דער קבֿורה האָט דער רבֿ מיט דעם פּרעזידענט פֿון דעם מקום איבערגעזען וואָס עס איז פֿון אים געבליבן. [ווען] זיי האָבן איבערגעזען זײַנע כּתבֿים, האָבן זיי געפֿונען דעם כּתבֿ פֿון ניקעלסבורגער רבֿ. האָבן זיי פֿון אים געזען, אַז מען רופֿט אים ר׳ צדוק ב״ר אַבֿרהם פֿון ניקעלסבורג.

16 **וימהרו ויכתבו**. און זיי אײַלן און שרײַבן צו דעם ר׳ שמעלקען און האָבן אים אויך אָפּגעשיקט דעם כּתבֿ. זיי האָבן מודיע געווען, אַז דער ר׳ צדוק איז בײַ זיי געשטאָרבן און האָט געלאָזן אַ קאַפּיטאַל פֿון אַ טאָלער פֿינעף טויזנט, חוץ קליידער און אַ גוטן זייגער. בכן, זאָלן קומען זײַנע יורשים און זאָלן עס אָפּנעמען.

17 **ויהי כבוא המכתב אל עיר ניקלסבורג**. און עס וואַר אַלס דער בריוו איז געקומען קיין ניקעלסבורג צו דעם רבֿ, האָט ער געשיקט נאָך דעם ר׳ צדוקס ווײַב און האָט איר אָנגעזאָגט, אַז איר מאַן איז געשטאָרבן אין דעם שטעטל נאָמור, וואָס אין פֿראַנקרײַך, און האָט איבערגעלאָזט אַ גרויסן קאַפּיטאַל. בכן זאָל זי גאָר קיין שהיות מאַכן און זאָל אַהין פֿאָרן מיט איר איינציקן זון, אַ בחור פֿון זעכצן יאָר, אָפּצונעמען די ירושה.

18 **ויתן לה מכתב**. אויך האָט ער איר געגעבן אַ בריוו, אויף וועלכן עס האָבן זיך געחתמעט די גרויסע לײַט פֿון ניקעלסבורג און ער אַליין אויך, אַז זי איז די אַלמנה פֿון דעם ר׳ צדוק און דער בחור איז דער זון, און מען זאָל זיי אָפּגעבן די ירושה. און דעם ר׳ צדוקס ווײַב איז געקומען קיין נאָמור און האָט אָפּגענומען די ירושה אין גאַנצן און האָט זיך אומגעקערט צוריק קיין ניקעלסבורג און האָט אָנגעהויבן צו פֿירן איר אַלטע געשעפֿט מיט גרויס הצלחה. האָט אָנגעטאָן קלאָג און האָט געטרויערט נאָך אירן מאַן אַ גאַנץ יאָר, דען זי האָט אים זייער ליב געהאַט.

נון וועלן מיר לאָזן דאָ די אַלמנה בײַ אירע געשעפֿטן און מיר וועלן דערציילן וואָס עס איז געוואָרן מיט דעם ר׳ צדוק אַליין.

19 **אונדזער ר׳ צדוק**, ווי ער איז אָפּגעפֿאָרן פֿון דער קרעטשמע, ווו ער האָט גענעבטיקט מיט דעם בעל־דרשער, וואָס ער האָט אים פֿאַרקויפֿט דעם כּתבֿ, אַ מײַל צען, זענען אים איבערגעפֿאַלן גזלנים און האָבן בײַ אים אַוועקגענומען אַלץ וואָס ער האָט נאָר בײַ זיך געהאַט. ער איז פֿון זיי נמלט געוואָרן קוים אַ לעבעדיקער. ער האָט זיך באַהאַלטן אונטער אַ שטיין אויף דעם גאָסטינעץ. ביז עס זענען אָנגעפֿאָרן מענטשן, האָבן זיי אים מיטגענומען אין אַ קליין שטעטל. איז ער דאָרטן געזעסן עטלעכע טעג, ביז ער האָט צוזאַמענגעבעטלט אַ פּאָר טאָלער און האָט זיך אַוועקגעשלעפּט ווײַטער צו פֿוס. אָבער ניט קיין ניקעלסבורג, דען ער האָט זיך געשעמט צו קומען אַהיים אָן אַ גראָשן געלט און

שהתבייש לשוב הביתה בלי פרוטה ובלי כתב ההמלצה. הוא הבין, כי נענש על־ידי אלוהים מפני שמכר את הכתב לזולתו. חרה ליבו מחמת חרטה, אך היה זה מאוחר מידי. וכך הוא גרר את רגליו לליטא ולפולין והתגלגל ממקום למקום שנים אחדות, אכל על שולחנות זרים, ואפילו נתן עינו בכוס. וכך נשכח ממנו ביתו לחלוטין. הוא תר אחר אוכל וויי"ש. את אלה הוא מצא בסעודות חתונה ובריתות. הוא למד לקבץ על יד, כאילו נועד להיות קבצן מבטן ומלידה.

20 **ויהי מעיר לעיר.** וכך הוא נגרר מעיר אחת לשנייה והסיח את דעתו מן התכלית. עד אשר הגיע לווילנה, העיר הגדולה ביותר בליטא. ושם הוא נפגש עם אחד מאנשי ניקלסבורג, שגר בווילנה מזה עשר שנים. איש זה היה עשיר מאוד וירא־אלוהים, והוא השתומם מאוד על אותו ר' צדוק, שהכירו לפנים כאיש אמיד ואדם בעל אופי טוב ואף סוחר הגון. ר' צדוק זה הגיע עתה לביתו לבקש נדבה, ונהג כאורח הקבצנים המשוטטים. איש ניקלסבורג העניק לו גולדן, ואף הזמינו לשבת. הוא פנה אליו ואמר: 'יהודי יקר, נדמה לי שאתה ר' צדוק, סוחר הבדים מניקלסבורג'. 'אכן, כך', – השיב ר' צדוק – 'בית המסחר שלי נשרף, ומחמת המציק עלול כל אדם להידרדר'. איש ניקלסבורג פרץ בבכי בשמעו את הדברים האלה, וכך אמר: 'תמהני מאוד על עיר מולדתי, האמנם עזבה לאנחות בן־אדם כמוך? זה כואב לי מאוד מאוד, ואתה לא תצא מביתי עד אשר אלבישך בבגדים יפים ואתן לך חמישים טאלר להוצאות הדרך וכן מספר המלצות. עליך לקום ולנסוע הביתה. הרי אתה רואה, שבלחם־קבצנים אי־אפשר להתקיים בעולם וגם אין בזה שום תכלית בשבילך'. איש ניקלסבורג החזיקו בביתו שבועות אחדים. הוא הלבישו ושלחו ישר לניקלסבורג עם שליח שלו, שהוא נהג לשגרו שנה שנה ללייפציג.

21 **ויסע ר' צדוק לביתו.** והנה חזר ר' צדוק ונסע שוב הביתה. הגיע בשלום לניקלסבורג בראש חודש ניסן. אלא שהוא לא ניגש תיכף ומיד לבית אישתו, אף לא שאל לשלומה, מאחר ששמע כי באותו יום ובאותה שעה מתקיימת חגיגת ברית מילה של עשיר גדול, ששמו ר' לוי הורביץ. הוא חשב בליבו, שיהיה מה שיהיה, טוב יהיה לחטוף סעודה טובה. קם והלך אל הברית. היה זה לפנות ערב, איש לא הכירו והוא תפס מקום ליד כל הזרים והעניים וסעד בחברתם בתיאבון גדול, כדרכו של קבצן בין קבצנים. ועתה – נספר מה שקרה לאישתו, ואילו אותו נניח זמן מה לשבת במקומו.

22 **בימים ההם** נתאלמן אחד מגבירי ניקלסבורג. היה זה ר' לוי הורביץ, אף הוא סוחר־בדים. ומלבד זה היו לו עסקים רבים מאוד. מאחר שאישתו נפטרה החלו לשדך לו את אישתו של ר' צדוק. והאיש לא היקשה על המשדכים, באשר האישה מצאה חן בעיניו מאוד. היא היתה אשת־חיל, יפה ובעלת־ייחוס, ועתה אף אמידה היתה ועצמאית במשק ביתה. מקץ זמן לא רב הוא נשא אותה לאישה וזכה לחיות עימה חיי אושר שנה תמימה. והנה עתה היא ילדה לו בן. ובסעודת בריתו של בן זה יושב עתה ר' צדוק ואוכל. הקהל היה במצב־רוח מרומם ושמח, מפני שהאיש הורביץ היה עד כה חשוך־בנים. לשולחן הגישו משקאות למכביר, והרב הירבה באמירת דברי תורה, והחזן הנעים בזמירותיו.

23 **ויהי אחר המזון.** כאשר הקהל אכל ושתה, שבע ורווה, יצאה היולדת בעצמה ובידה שק גדול מלא מטבעות של כסף קטן כדי לחלקו צדקה לעניי האורחים, אלה שישבו בפרוזדור הבית. הלילה ירד ונרות רבים הודלקו להאיר. והיא חילקה לכל אחד לפי מעמדו, עד שהגיעה אל ר' צדוק, שהיה בעלה. וכאשר הוא ראה אותה, הוא כיסה את פניו בכובעו ופכר את אצבעותיו. לאחר רגע הוא קם נחפז וביקש להימלט על נפשו. אך המשרת עצר בעדו. סברה האישה, שמא פגעה בו בהעניקה לו נדבה זעומה מדי, והיא היתה מוכנה ומזומנה להוסיף לו נדבה גדולה יותר. והוא בשלו, מפרפר בידי המשרת ומבקש להסתלק, עד אשר המשרת חטף את הכובע והסירו מפניו. ואז האישה כבר הכירה אותו. ומאחר שהיא האמינה שהוא נפטר, היא חשבה שהנה הוא הגיע הנה מעולם־האמת. היא נפלה והתעלפה. קמה מהומה רבה ומבוכה ומבוסה. תפסו את ר' צדוק והוא הודה, שמכר את כתב ההמלצה. את האישה השיבו להכרתה, אלא שהיא לא האריכה ימים אחרי המעשה שקרה ונפטרה מרוב אימה וכלימה. את ר' צדוק גירשו מן העיר. הרב נזף וגער בנכבדי העיר, על כי הפצירו בו והעבירוהו על דעתו וציווה לרשום את כל המעשה בפינקס של ניקלסבורג.

תרגם לעברית שלום לוריא

אָן דעם כּתבֿ. ער האָט פֿאַרשטאַנען, אַז גאָט האָט עס אים געשטראָפֿט פֿאַר דעם, וואָס ער האָט פֿאַרקויפֿט דעם כּתבֿ. ער האָט גענוג דערויף חרטה געהאַט, אָבער עס איז שוין [געווען] צו שפּעט. ער האָט זיך אַוועקגעשלעפּט קיין ליטע און פּוילן און האָט זיך געוואַלגערט איבער פֿרעמדע טישן אייניקע יאָר און האָט זיך צוגעלאָזן אַ ביסל צום טרונק און האָט זיך גאָר אין גאַנצן פֿאַרגעסן אָן דער היים. בײַ אים איז שוין געווען אַ קרן אַ גוטע אָנבײַסן [און] אַ שנאַפּס. ער פֿלעגט

13 **ובבל המקומות אשר עבר.** און אין אַלע ערטער ווו ער איז נאָר געפֿאָרן און האָט געוויזן דעם כּתבֿ פֿון ר' שמעלקען האָט ער מאסף ממון געווען און האָט אײַנגענומען גרויס כּבֿוד. דען די וועלט האָט נאָך ניט זוכה געווען פֿון ר' שמעלקען אַ צורת־אות. מען האָט דעם ר' צדוק פֿאַרגעטערט. מען האָט אים אום און אום אײַנגעלאַדן און מען האָט געגעבן נדבֿות צו דרײַסיק און פֿערציק טאָלער. עס האָט ניט געדויערט איין יאָר און ער האָט שוין צוזאַמענגעקליבן אַן ערך פֿון צוויי טויזנט טאָלער [און] האָט געהאַט שוין בדעה זיך אומצוקערן אַהיים. נאָר ווײַל ער איז געווען פֿון ניקעלסבורג ווײַט שוין אַן ערך פֿון הונדערט און פֿופֿציק מײַלן, איז בײַ אים געבליבן, אַז ער זאָל מאַכן זײַן צוריקוועגס דורך אַנדערע מקומות, כּדי ער זאָל קענען צוריקפֿאָרנדיק גאָר פֿון דאָס נײַ(ע) געלט מאַכן. און ער האָט טאַקע אַזוי געטאָן. ער האָט צוריקפֿאָרנדיק געמאַכט גענוי אַזוי פֿיל געלט ווי אַהערפֿאָרנדיק, און האָט בײַ זיך געדענקט, אַז ער וועט

זיך שוין אײַנגעפֿינען אויף חתונות און בריתן, און האָט זיך אויסגעלערנט צו בעטלען גלײַך ווי ער וואָלט אין דעם געבאָרן געוואָרן.

20 **ויהי מעיר לעיר.** און ער האָט זיך געשלעפּט פֿון שטאָט צו שטאָט, און האָט גאָר ניט געקוקט אויף קיין תּכלית. ביז וואַנען ער איז געקומען קיין ווילנע, די גרעסטע שטאָט פֿון ליטע, האָט ער זיך דערקענט מיט איינעם פֿון ניקעלסבורג, וואָס האָט דאָרטן געוווינט שוין אַ יאָר צען. און דיזער מאַן איז געווען זייער רײַך און פֿרום. ער האָט זיך זייער פֿאַרוווּנדערט איבער דיזן ר' צדוק, דען ער האָט אים געקאָנט אַז ער איז נאָך געווען אַן עושר און אַ מענטש מיט אַ שיינעם כּאַראַקטער און איז געווען אַן ערלעכער סוחר. דער ר' צדוק איז אַצינד געקומען צו אים אין שטוב בעטן אַ נדבֿה, ווי דער שטייגער איז פֿון די שנאָרער. דער ניקעלסבורגער האָט אים געגעבן אַ גילדן און האָט אים אויך געבעטן זיצן און האָט אים געזאָגט: 'מײַן בעסטער ייִד, מיר דאַכט זיך, אַז איר זענט ר' צדוק דער געוואַנט־קרעמער פֿון ניקעלסבורג'. 'אַזוי איז עס'. – האָט אים אָפּגעענטפֿערט ר' צדוק – 'איך בין אַ נשׂרף געוואָרן, דער נויט קען דעם מענטשן צו אַלץ ברענגען'. דער ניקעלסבורגער האָט זיך באַגאָסן מיט טרערן דאָס הערנדיק און האָט אַזוי געזאָגט:'עס וווּנדערט מיר זייער אויף מײַן געבורטסשטאָט, אַז זי זאָל פֿאַרלאָזן אַזוי אַ מענטש ווי איר זענט. גענוג מיר קרענקט עס זייער און זייער. איר זאָלט שוין פֿון מײַן שטוב ניט אַרויסגיין, איך וועל אײַך שיין באַקליידן און וועל אײַך געבן פֿופֿציק טאָלער אויף דער הוצאה אויך אייניקע רעקאָמענדאַציאָנען, און איר זאָלט פֿאָרן אַהיים. איר זעט דאָך שוין, אַז מיט בעטלברויט קומט מען די וועלט ניט דורך און דאָס איז קיין תּכלית ניט פֿאַר אײַך'. דער ניקעלסבורגער האָט אים בײַ זיך געהאַלטן אַ פּאָר וואָכן. ער האָט אים באַקליידט און דערנאָך האָט ער אים אָפּגעשיקט גלײַך קיין ניקעלסבורג מיט זײַנעם אַ משולח, וואָס ער פֿלעגט צושיקן אַלע יאָרן קיין לייפּציג.

21 **ויסע ר' צדוק לביתו.** און דער ר' צדוק איז איבער נײַס געפֿאָרן אַהיים און איז געקומען בשלום אום ראש־חודש ניסן קיין ניקעלסבורג. ער איז אָבער ניט גלײַך פֿאַרפֿאָרן צו זײַן ווײַב. ער האָט אַפֿילו נאָך ניט געפֿרעגט וואָס זי מאַכט, דען אין דעם זעלביקן טאָג און אין דער זעלבן שטונדע, וואָס ער איז געקומען אין שטאָט, האָט ער דערהערט, אַז עס איז אַ ברית בײַ אַ גרויסן נגיד, וואָס מען האָט אים גערופֿן ר' לוי הורוויץ. האָט ער בײַ זיך געטראַכט, איידער וואָס עס וועט זײַן – דערווײַל לאָם איך האָבן אַ גוטן אָנבײַסן. איז ער זיך אַוועקגעגאַנגען אויף דעם ברית. עס איז שוין געווען פֿאַר נאַכט און קיינער האָט אים ניט דערקענט און [ער] האָט זיך אַרײַנגעזעצט צווישן אַלע פֿרעמדע אָרעמע־לײַט און האָט מיטגעשפּײַזט מיט דעם גרעסטן אַפּעטיט ווי אַ בעטלער קאָן נאָר האָבן. נון וועלן מיר דערציילן וואָס עס איז געוואָרן מיט זײַן ווײַב און אים וועלן מיר דאָ לאָזן אויף איין ווײַלע זיצן.

22 **בימים ההם.** אין דיזע צײַטן איז געוואָרן אַן אַלמן איינער פֿון די ניקעלסבורגער גבֿירים. דאָס איז דער ר' לוי הורוויץ. ער איז אויך געווען אַ געוואַנט־הענדלער און האָט נאָך געהאַט לבֿד זה זייער פֿיל געשעפֿטן. און דאַהער, אַז עס איז בײַ אים די ווײַב געשטאָרבן, האָט מען אָנגעהויבן אים צו שדכנען די ווײַב פֿון ר' צדוק. ער האָט זיך ניט געלאָזט לאַנג רעדן, דען זי איז אים געווען זייער געפֿעלן. זי איז געווען אַן אשת־חיל און שיין און אויך אַ מיוחסת און איז געווען איצונד אויך גוט אין שטאַנד און האָט געהאַלטן אין פֿירונג. קורץ אום, ער האָט איר גענומען פֿאַר אַ ווײַב און האָט מיט איר פֿאַרלעבט אַ יאָר זייער גליקלעך, און אַצינד האָט זי אים געבאָרן אַ זון, אויף וועלכן ברית דער ר' צדוק זיצט דאָ און עסט. דער עולם וואַר דאָ זייער פֿריילעך. דען דער הורוויץ איז געווען ביז אַהער אַ חשוך־בנים. מען האָט דערלאַנגט צום טיש גענוג משקה, און דער רבֿ האָט דאָרטן געזאָגט פֿיל תּורה און דער חזן האָט געזונגען.

23 **ויהי אחר המזון.** און עס וואַר נאָך דעם ווי דער עולם האָט אָפּגעגעסן און האָט אָפּגעטרונקען, איז אַרויסגעגאַנגען די קימפּעטאָרין אַליין מיט אַ גרויסן זאַק קליינגעלט אום צו טיילן צדקה די אָרעמע־לײַט, וואָס זענען געזעסן אין פֿאָדערשטוב. עס איז שוין געווען רעכט נאַכט, עס האָבן געברענט זייער פֿיל ליכט. זי האָט יעדערן געגעבן נאָך זײַן ערך נאָך, ביז זי איז צוגעקומען צו דעם ר' צדוק, איר מאַן. ווי ער האָט איר דערזען, האָט ער אַראָפּגערוקט די היטל איבער דעם פּנים און האָט פֿאַרבראָכן די הענט. ער האָט זיך געשווינד אויפֿגעכאַפּט און האָט געוואָלט אַנטלויפֿן. אָבער דער משרת האָט אים צוגעהאַלטן. די ווײַב האָט געמיינט, אַז זי האָט אים באַליידיקט מיט אַ קליינע נדבֿה; זי האָט אים געגעבן אַ גרעסערע. ער אָבער רײַסט זיך פֿאָרט, ביז דער משרת האָט אים אַראָפּגעכאַפּט די היטל. דאָ האָט זי אים שוין דערקענט. און ווײַל זי האָט געמיינט, אַז ער איז געשטאָרבן, האָט זי געגלייבט אַז ער איז געקומען פֿון יענער וועלט. זי איז געבליבן אין חלשות און עס איז געוואָרן אַ גרויסער ליאַרעם און אַ גרויסע מישענינע. מען האָט דעם ר' צדוק אָנגענומען, און ער האָט זיך מודה געווען, אַז ער האָט דעם כּתבֿ פֿאַרקויפֿט. מען האָט די פֿרוי קוים אָפּגעמינטערט, אָבער זי האָט ניט לאַנג געלעבט נאָך דער מעשׂה פֿון שרעק און ביוש. און דעם ר' צדוק האָט מען מגרש געווען פֿון שטאָט. און דער רבֿ האָט געשטראָפֿט די נכבדים פֿאַר וואָס זיי האָבן אים מעבֿיר געווען על דעתּו און האָט געהייסן די זאַך פֿאַרשרײַבן אין פּנקס פֿון ניקעלסבורג.

ענדע